

Nore Henningsson, Ekero

berättar för Sture Hjalmarsson 1993-03-25

Jag är född i Navstocka den 29 oktober 1904 och mina föräldrar var Henning och Emma Johansson. Far var född den 5 dec. 1876 i Ljungsarp och mor var född den 14 aug. 1865 i Kättebo i Gällstad.

Far och mor hade förut bott i Getavad, där de 1889 hade övertagit det sydligaste av torpen efter mors föräldrar. Där fick de fyra barn innan de 1899 flyttade till Navstocka. Vi blev så småningom åtta syskon och jag är den sjätte i ordningen.

Till torpet i Getavad som mina föräldrar flyttade ifrån kom senare Aron och Rika Johansson och gården i Navstocka hade förut brukats av Herman Josefsson som då flyttade till Dammsberg.

Gårdarna i Navstocka ägdes på den tiden av Toarp och där fick brukarna göra dagsverken för arrendet. Far fick göra tre dagsverken i veckan och din farfar, som då bodde på den mellersta gården, fick göra sex dagsverken. Emil Josefsson i Hästhagen gjorde också tre dagsverken för sin gård.

När jag var riktigt liten så bodde det några äldre släktingar hos också, men jag minns inte vad de hette. Sedan kom min farmor och hon levde till i början på 1930-talet.

Tattare kom ibland körande med sina hästar på vägen och de talades vid ibland, men vi hade aldrig så ont av dem. Bland dem var en gumma som hette Manda och hon var kunnig med att bota engelska sjukan eller "skivet" som det hette i folkmun. Jag har nog också fått av hennes medicin, för jag kunde inte gå innan jag var över två år.

Jag minns när din faster Ester gifte sej, men då var jag inte gammal. Bättre minns jag när Gerda och Hjalmar hade flyttat in 1915, då fick vi barn gå dit en söndag och dricka kaffe, det var nymodigt må du tro.

Jag minns också väl när din farfar brukade Navstocka och jag har kört tröskverket för både Herman och Hjalmar. Det var ju oxar som man körde med på den tiden, hästarna kom inte förrän på 1920-talet.

Vi hade våra tegar bortom Hästhagens tegar och det gick att komma till dem på två olika vägar. Dels genom Krokens hage och dels genom Hästhagens hage och ut genom mossen. Ibland var det så sankt så det gick inte att köra över mossen och då fick vi köra den lite längre vägen åt Kroken. En liten sommarlada hade vi därute som vi lade in skörden i och den körde vi sedan hem på vintern.

En bit bortåt hagen, där det nu finns ett bryggghus, låg förr en liten stuga där det bodde en gumma som hette Augusta. Hon hade tidigare bott hos ”Träsko-August” någon tid sedan han blivit änkeman, men flyttade sedan tillbaka till stugan när Svea börjat växa till.

När jag började skolan så fick jag först gå någon termin i den småskolan som ligger norr om Ågården, men sedan blev det småskola nere vid Sämsjön och då blev det inte så långt att gå. I folkskolan gick jag för Sjöqvist hela tiden. Han var nog en bra lärare, men han var ganska sträng. Någon slöjd hade vi inte i skolan på den tiden, men fortsättningsskolan började just när jag slutade folkskolan. Därför fick jag gå en termin i fortsättningsskola.

Det var inte så mycket trafik på vägen vid den tiden och det var bönderna själva som fick underhålla landsvägen. Vi hade vår andel ute vid Reutersberg. Det var långt att åka dit och därför blev kanske underhållet därefter. Hemma slog vi lite sten för hand, den blev sämborna vid, för de hade sina skiften vid Navstocka, men ute vid Reutersberg anlidade vi en stenkross. Sedan skulle länsman Gedda syna av vägen och ibland var han inte riktigt nykter vid dessa tillfällen. Men han var en person som man hade respekt för och det gällde nog både yngre och äldre.

Jag har ett ganska gott minne av första världskriget, men vi som hade ett litet jordbruk hade inte så mycket ont av det. Fast det var ju mycket som var ransonerat, kaffe, socker och sådant. Vi fick heller inte så stor tilldelning av fotogen som vi behövde och därför använde vi oss också av karbidlampor, oftast hemmagjorda.

De lyste ganska bra, men man fick vara mycket noga med dem så det inte skedde någon olycka med de där buteljerna. Det elektriska ljuset kom ju inte till Navstocka förrän hösten 1930.

Det var inte så mycket nöje för ungdomen på den tiden. På söndagarna var vi några ungdomar som brukade hålla ihop. Det var min bror Gunnar och jag tillsammans med Gustav på Södra Torp, Kalle i Mellegården och Arvid

Mellgren. Alltid var det något som vi kunde hitta på. På vintern brukade vi åka skridskor i ett stort kärr ute i Ågårdens skog och även i vår hage fanns det en pöl som vi åkte på.

Innan man kommer till Södra Torp fanns förr en stuga på vänster sida om vägen. Där bodde en som kallades "Kalle-Valli". Han var gårdfarihandlare och bodde där inte för jämnan, men han hade lite jord som vi ibland hjälpte honom att bruka. Jag har varit inne i hans stuga och druckit kaffe och jag minns att han odlade potatis. Han gifte sej senare med Anna Gustafsson, även kallad "Liljas-Anna". De bodde i en gammal stuga nedanför Enholmen vid den gamla vägen mellan Säm och Gårdö.

Albin och Maria Josefsson på Södra Torp hade många barn, nio flickor och två pojkar. Av flickorna var Alfhild lika gammal som jag, så vi var både skolkamrater och läskamrater. Hon gifte sej med en som hette Ekdahl i Ulricehamn och har nu varit död i många år. När yngsta dottern Greta föddes var Åke, som då var tre år, hemma hos oss, men om det var mer än en dag, det minns jag inte.

Posten till Navstocka hämtades i Gårdö där poststationen var. Vi skötte om hämtningen var sin vecka och den hämtades tre gånger i veckan. Den bars ned till Träsko-Augusts stuga och det var riktig högtid när man fick gå ner och hämta den. Oftast var det flera stycken som satt där i deras kök och väntade, det var inte så brått på den tiden.

Träsko-August var en mångkunnig man, förutom att han var träskomakare så var han snickare och smed. Han var mycket ute i bygderna och satte upp och reparerade vandringsströskverk. Han hade ett gott rykte som träskomakare och hans träskor var alltid mycket välgjorda. Ibland var han ute och hjälpte till på byggen, ett hett temperament hade han och därför kunde det hetta till emellanåt.

Det var ett gott grannförhållande mellan oss i Navstocka. Man kunde gå till "dara" och hälsa på "darafar" och "daramor" utan att ha något särskilt ärende och ibland kunde man gå och låna lite saker till hushållet av varandra. Vi hade ju långt till handelsboden. Det var hos Lenberg i Månstad vi brukade handla och den kvarn som vi mest anlitade var Möllebo. Senare blev det Tappla och även nån gång Vegby Kvarn.

Jag minns att ni pojkar brukade komma till oss och "lussa". Då var ni utklädda och skulle väl bjudas på någonting och jag tror att du fick en sockerring.

”Såna har vi hemma mä, men dom ä inte så brända” sa du.

Jag gick och läste för kyrkoherde Johnson och det var väl ett av de första åren han var här. Många gånger fick vi lov att gå för honom och länge höll han på varje gång. Vi fick lov att ha mat med oss.

Efter konfirmationen var jag dräng i två år i Lilla-Månstad. Där hade jag 60 kr. i månaden och det var bra för en ”lilledräng”. Men det var ju dyrtid då, efter första världskriget. När sedan min bror Gunnar skulle ut och exercera så flyttade jag hem och gjorde dagsverken några år innan vi köpte stället.

Far hade till en början mest gjort dagsverkerna själv, för mina äldsta bröder flyttade bort så fort de gått och läst. Men senare blev det först Gunnar och sedan jag som efter hand tog över.

Dagsverkerna på Toarp började kl. 7, så var det middag mellan 12 och 1, eftermiddagskaffe vid 5-tiden och sedan fick man hålla på till kl. 8 på kvällen på sommaren, men efter en tid blev det ändring, så att man slutade kl.6. På morronen var det samling i dagsverksstugan och när rättaren ringde i vällingklockan som satt på taket till samma hus så fick man gå ut och rättaren talade om vad man skulle göra under dagen.

Före min tid som dagsverkare var det Nils Johan Almqvist som var rättare på Toarp, men han hade redan 1912 flyttat till en liten stuga på Rud där han bodde med sina döttrar Anny och Elin. Han dog 1917 och döttrarna bodde där sedan efter honom i många år.

Nästa rättare var Artur Klasson, som senare blev torpare på Axelstorp. Bland torparna minns jag Herman Magnusson på Kvastbacken, Klas Ryding på Målberga, Ville Pettersson i Fiskaregården, din farfar Herman Alexandersson och Oskar Johansson på Näset, innan han blev så dålig så att han inte kunde göra dagsverken. Då var det hans son, Bror, som fick ta vid, redan innan han slutat skolan. Han fick till en viss del fritt från skolan för att kunna göra dagsverken för Näset. Dom var ju mycket hyggliga som godkände en så ung dagsverkare. Detta var på Alfred Jönssons tid och efter honom blev det sonen, Gunnar Jönsson, som övertog Toarp. Alfred Jönsson flyttade till Gårdö 1920 och blev direktör för Svenska Handelsbanken där.

När jag började göra dagsverken hade de inget elektriskt ljus på Toarp, det kom inte förrän i början på 1920-talet. Man kan inte säga att det var särskilt hårt arbetstempo på dagsverkerna, utan istället ett lugnt tempo utan jäkt.

Artur Klasson var ju rättare då och han hade själv ett lugnt temperament. När vi hade middagsrast så var det i regel något yngre syskon som kom fram med maten och den satt vi i dagsverksstugan och åt. Kaffet som vi drack på eftermiddagen hade de troligen med sej samtidigt som middagsmaten.

På den tiden hade de både oxar och hästar på Toarp och det var oftast oxar man fick köra med på dagsverkena. Innan elektriciteten kom kördes tröskverket med en råoljemotor.

På Kullen under Toarp bodde på den tiden en ladugårdsskötare som hette Frans Pettersson och han hade en hustru som hette Tekla. Det var två lägenheter på Kullen och där bodde också en svinforare som hette Andersson och hans dotter Hilda gifte sej med Ander Pettersson.

Men det var inte så många år som jag gjorde dagsverken på Toarp, för jag tror det var 1921 som far friköpte stället i Navstocka. Sedan arbetade jag i skogen och gick på diverse lösarbeten. Gunnar Jönsson sålde Toarp och flyttade till Rud 1926 och då döpte han om stället till Frugården. Då var det jag och Bror på Näset som var med och satte upp stolpar för elektrifieringen dit och en annan sommar odlade vi upp ett stort skifte öster om landsvägen mellan Toarp och Frugården.

Det var mycket vanligt att gå till kyrkan på söndagarna. Far försummade sällan en gudstjänst. Han gick till fots dit liksom till Vegby dit han gick till pensionsnämndens sammanträden där kvarnägaren Albert Johansson var ordförande och far var ledamot.

1921 hade vi fått nya grannar på Kullen i Navstocka. Det var Klas och Charlotta Josefsson som då kom från Källstorp i Finnekumla. De hade en dotter, Elsa, som jag så småningom började sällskapa med. Efterhand började vi planera för en gemensam framtid och då var det frågan om vad vi skulle syssla med. Elsa ville inte vid något jordbruksarbete, så det fick bli nåt annat. Själv hade Elsa suttit hemma och stickat några år och jag började fundera på sömnadsarbete.

Min syster Anna hade flyttat till Dannike och där var det sömnad i varje stuga och då kom jag på iden att jag också skulle lära mej att sy. Så jag började sy lite därhemma, fast jag tror inte att far tyckte så mycket om det.

Vi gifte oss mellan jul och nyår 1929 och då var det bröllop på Kullen. Första året hyrde vi en stuga på Berga i Gällstad och 1931 flyttade vi till Marbäck. Vi köpte först en stuga, men 1936 byggde vi ett hus med syverkstad i bottenvåningen och bostadslägenhet däröver.

Elsa hade stickat ett par år efter det att vi gift oss, men sedan övergick hon också till sömnad. Vi hade sedan en hel del anställda, ett tiotal ibland, så vi har lärt upp många. De trivdes bra hos oss och vi arbetade hela tiden med lönsömnad. Till en början var det åt två firmor i stan, den ena hette Hellberg och den andra Tellow.

Vi skiljde oss vid fabriken 1948 och sedan arbetade vi själva åt en firma i Ulricehamn som hette Rudin och det tyckte vi var mycket bättre med förtjänsten. Det är väldigt vilken stor skillnad det har varit på arbetsförtjänsterna under den tid som vi har varit med om.

Två pojkar har vi fått, Sune kom 1933 och Eje 1943. Båda har utbildat sej inom bankväsendet, Sune är revisor vid en bank i Göteborg och Eje chef för en avdelning vid en bank i Borås.

Vi har alltid trivts bra i Marbäck och tyckt att det har varit ett bra samhälle att bo i. Våra grannar sedan ungdomen, Albin och Maria på Södra Torp, köpte på äldre dar också en stuga och flyttade till Marbäck.

Konfirmation Gällstad 1918, Victor Johnson

<i>Övre raden</i>	<i>Mellersta raden</i>	<i>Sittande raden</i>
Georg Holm, Lugnås Sven Larsson, Härvered Rudolf Kronander, Månsagården Sven Ståhl, Redslarp Gustav Nilsson, Knapagården Manne Fröman, Rånnaväg Manne Karlsson, Rånnaväg Gösta Lindgren, Finnekumla Reinhold Carlsson, Stommen Finnekumla Nore Henningsson, Navstocka Olof Andersson, Gårdö Vilgot Sjölin, Torsbo Johan Rundén, Rånnaväg Anders Johansson, Lindevik Finnekumla	Oskar Berntsson, Torsbo Folke Källman, Örestrand Estrid Andersson, Rånnaväg Nanny Sjölin, Boarp Margareta Ohlin, Vegby Sara Andersson, Grimsås Asta Hällström, Götåkra Berta Högbrent, Grönahög Valborg från Finnekumla Hulda Magnusson, Finnekumla Ragnar Nyström, Falköping Helga Svantesson, Lilla Frötorpet Evert Andersson, Slätten Bror Johansson, Näset Toarp Vandar Ekman, Vegby	Maria Lindrot, Sjöbo Märta Johansson, Lilla Bystad Märta Johansson, Finnakumla Hilda Snäll, Finnekumla Anna Josefsson, Intorp Lilly Johansson, Mejeriet Judith Grann, Solhem Hilda Andreasson, Toarp Alfhild Josefsson, Södra Torp Hilda Åberg, Torsbo Torborg Sandell, Vegby Lisa Fernström, Finnakumla

Nore Henningsson

29/10 1904 – 6/7 1999